

DELO

TRST 29. decembra 1992 - Leto XLIV. - Štev. 16/17/18 - Petnajstodnevnik - Quindicinale - Abb. postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN Škerk - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica S. Spiridione 7 - Telefon (040) 366833
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. (0481) 84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Tisk in fotostavek GRAPHART - tel. (040) 772151

*Vesele praznike
in vso srečo
v novem letu
želi bralcem, tovarišem
in prijateljem*

Uredništvo DELA

Foto Križmančič

Ob koncu leta 1992

Leto 1992 je zdaj za nami, a ostajajo številne negotovosti, ki so ga označevale! Prav tako ostajajo številni, tudi dramatični problemi, ki jih je to leto prineslo ali pa so bili že prej in so ostali nerešeni.

Božični in novoletni čas poteče vedno v znamenju gesel za mir, prijateljstvo, bratstvo, solidarnost, ljubezen. Letos so ta gesla tako aktualna in nujna, kot že dolga leta ne. Svet je preveč "živčen" in nemiren, da bi si lahko mi danes privoščili površen obredniški pristop do teh vrednot: razmere zahtevajo od nas resno, prizadeto angažiranje v prvi vrsti prav za mir in za ostale vrednote, od katerih je odvisen...

Kruto vojno na tleh Bosne in Hercegovine spremljamo z veliko tesnobo in z nemočnim upanjem, da bi bilo tragedije čimprej konec. A komu še verjeti! Volilni rezultati v Srbiji nam ne pomagajo v tem smislu, a tudi drugod prevladuje nestrpnost...

V Evropi smo priče prave epidemije nacionalizmov, vojna se širi kot sredstvo za tisto sredstvo, ki je držalo ljudi skupaj, v sožitju in v uverjenosti, da je boljši svet možen. Naša ideologija je v globoki krizi, način, s katerim je bila poskušana njena konkretizacija, je v večji meri propadel. Iščejo se novi načini, oblikujejo se novi pristopi in vsebina za našo, levičarsko ideologijo enakopravnosti, pravičnosti, sožitja v prijateljstvu in miru, sodelovanja, solidarnosti...Ta zapleten, tesnoben zaključek stoletja

je daljši proces, čeravno ga pomagamo oblikovati vsak dan. A vsakdanjost je tudi zelo konkretna: zato moramo vsekakor pomagati kakor in kolikor mogoče beguncem iz Bosne ter moramo biti pripravljeni na še dodatno pomoč v prihodnjem, ko bo treba porušene kraje obnoviti.

V Italiji je položaj dosti bolj političen, a vendar zelo negotov. Volilni rezultati, rezultati sodnih preizkav v zvezi s "Tangentopolo", upočasnjeno delovanje javne uprave, razpuščen občinski in pokrajinski sveti: vse to nam kaže, da je dosedanjemu oblastvenemu razredu odklenalo in da bi moral prepustiti mesto drugim. To bi bilo normalno in bi spadalo v sistem zrele demokracije. Seveda je to dosegljivo na volitvah.

A v sedanjem italijanskem sistemu je možnih preveč kombinacij, ki omogočajo vladajočim, da se tiščijo oblasti, tudi ko je niso več vredni. Zato so nujne institucionalne reforme in v prvi vrsti sprememba volilnega sistema, ki naj omogoči državljanom, da bodo izbirali v javnosti, kdo naj vlada in kdo ne.

Tu je teba začeti z reformo dosedanjega režima, ki se je izčrpal. Leto, ki prihaja, bi moralo biti v tem oziru mejnik. Reforme in dejanske spremembe so neodložljive tudi zato, ker je izhod iz kritičnega položaja lahko nevarnejši.

Slovenci v Italiji se poslavljamo od leta 1992 že spet brez pravih rezultata.

tov. V spremenjenih razmerah sedaj tudi mi spreminjamo strategijo. Bo s tega kaj več? Kdo lahko to zagotovi? In vendar smo nekako dolžni posodobiti našo politiko. Tudi to bo rezultat...

V tem letu smo dobili razsodbo Deželnega upravnega sodišča, ki je zavrnila sklep Dežele in v bistvu potrdila veljavnost statuten občin Dobrodo, Sovodnje in Števerjan. Dobra razsodba s sodobnimi argumentacijami, ki jo gre upoštevati tudi sicer!

V tem letu je bila odobrena tudi konvencija med vlado in RAI za 4 tedenske ure oddaj v slovenščini. Končno! A vprašajmo se, če bo to res televizija manjšine za manjšino! Ali, z drugimi besedami, če bo te programe naša manjšina proizvajala res svobodno, če bodo torej izraz in odraz cele manjšine ali samo enega ali dveh njenih delov. Gre namreč za javno ustanovo, ki deluje z javnim denarjem. Zato ni odveč vprašanje, kako bo z novimi namestitvami...

Je ta nenaden spust iz velikih problemov Evrope in sveta k majhnim, drobnim vprašanjem naše manjšine, znak provincialnosti in demagogije? Tudi taka interpretacija je možna, a mi imamo ambicijo slediti vsem tem momentom današnjega nemirnega časa sprememb, ki ne morejo ostati tuje našemu domačemu okolju. In tudi pri nas morajo prinesiti več objektivnosti.

Solidarnost onkraj vseh meja

Pod tem naslovom, se je v nedeljo 27. t.m. odvijal že tradicionalni pohod za mir. Udeležilo se ga je več tisoč ljudi. Na različnih točkah mestnega središča so udeležence nagovorili sindikalist Bruno Zvech, pesnik Aleksij Pregarc, tržaški podžupan Silvano Magnelli in pokrajinski predsednik združenja ACLI Francesco Codega. (Foto Križmančič)

S skupščine Demokratične zveze

Osnovne vrednote, ki nas vežejo, so važnejše od tistih, ki nas ločujejo

Stalno si ponavljamo, da so perspektive levice v Italiji in še posebej v Trstu vse prej kot rožnate. Novo potrdilo smo imeli v zadnjih tednih, ko sta bili, po dolgem obdobju neaktivnosti, v našem mestu dve pomembni javni politični pobudi. Najprej soočenje o vprašanju Osima, ob prisotnosti visokih predstavnikov DSL, Komunistične prenove, krožka Istria in zastopnika italijanske manjšine na Hrvaškem, ki je privabilo po optimistični oceni kakih sto poslušalcev. Le nekaj dni kasneje je skupščina Demokratične zveze priklicala pozornost le malo večjega števila članov. Poročilo o tem srečanju sem želela začeti s tem podatkom, ker menim, da je osnovni razlog za naše zadnje in verjetno tudi bodoče neuspehe. Tudi leвица se je nalezla bolezni Trsta: znamo se pritoževati, da se stvari nikamor ne premaknejo, ne pa da bi se osebno vpregli v skupni voz. Morda pa se še nismo dovolj jasno zavedli, da nismo več kolešček velikega partijskega aparata, ki lahko deluje tudi brez nas. Aparata ni več, geslo "Partija smo mi" je postalo trda resničnost.

Tega se ni zavedel tudi marsikdo, ki se je udeležil skupščine Zveze. Nanjo so namreč letele tako številne kritike, da je bilo skoraj presenečenje, ko je bila ob koncu z veliko večino glasov

odobrena resolucija, ki jo objavljamo v okvirčku. Kritike na koga? Na tiste izvoljene, ki se morajo tako maloštevilni v občinskem svetu ukvarjati s stotimi vprašanji Trsta, na edinega poslanca, ki si prizadeva, da bi se podobna zveza, širša in močnejša, ustvarila na vsedržavni ravni? Kdo je Demokratična zveza? Nismo v DSL glasovali od sekcij do vodstva za njeno ustanovitev?

Kot so garantii zapisali v dokument, ki je bil predložen na skupščini, je bila zveza ustanovljena preveč v naglici, ni bilo časa, da bi se primerno prikazalo njene vrednote in njen program. To je bil tudi eden od vzrokov za skromen volilni uspeh, ki je še odvzel elan aktivistom. Toda je to zadosten vzrok, da zamisel enostavno opustimo? Iz istega dokumenta garantov: Kriza italijanskega političnega sistema se je dramatično poglobila. Velike stranke kažejo namen, da ohranijo svoj sistem oblasti. Proti tej konzervativni vlogi strank sta možna dva načina opozicije. Prvi so lokalistična gibanja, kot je Severna liga. Drugi so tranzverzalne pobude, ki imajo kot cilj reformo političnega sistema. Demokratična zveza jasno spada med slednje. Garantii navajajo tudi nedavno srečanje nobelovcev in znanstvenikov na tržaški univerzi, ki

so s svojim ugledom podprli enostavno ugotovitev: svetu grozi ekološka katastrofa, človeštvu izumrtje zaradi samouničenja. Družbo z neomejeno neodgovornostjo je nujno nadomestiti s kulturo osebne odgovornosti. Vsi smo osebno odgovorni za to, kar se dogaja. Kultura človeka naj nadomesti kulturo trga, načelo sožitja etnične in rasne kontrapozicije, politična gibanja, ki slonijo na zaščiti posameznih razredov, skupnosti ali korporacij proti drugim razredom in skupnostim naj nadomesti gibanje, ki ima kot osnovo najvažnejša socialna načela. Interes planetarnega človeka mora imeti prednost pred iskanjem interesa posameznika ali skupine. Odgovorno je danes le obnašanje, ki išče skupne točke. Če se bodo o tem prepirali, bodo vse razlike izgubile pomen.

Tako menijo garantii. Podobni so zaključki resolucije. Kaj bo z Zvezo? V današnjih pogojih, ko še ne vemo, po kakšnem volilnem zakonu bomo volili, ko se v strankah vrstijo potrebi, ko nastajajo nove politične skupine čez noč, nima velikega pomena načrtovati bodočnost. Gotovo je le, da bo z Zvezo, kot s strankami to, kar bodo naredili njihovi člani.

TČ

Resolucija Demokratične zveze

Pred skoraj letom dni smo se v Trstu lotili politične izkušnje Demokratične zveze. V središče naše pobude smo postavili vprašanje, ki je danes važnejše kot kdajkoli: ponovno združiti napredne kroge in levico, da prenovimo politiko in zgradimo vladno koalicijo tako v državi kot v našem mestu.

Danes se zavedamo meja, ki jih naša izkušnja ni znala premostiti.

Rojena pred političnimi volitvami 5. aprila, Demokratična zveza je plačala, zaradi svojih značilnosti predhodnice v političnem dogajanju, dejstvo, da ni imela močnih referenčnih točk na vsedržavni ravni, kar je bistveno omejilo možnost združevanja pomembnih delov naprednih gibanj. Po začetni zavzetosti ob obeh volilnih kampanjah je članstvo vse manj sodelovalo pri odločanju, ki je prešlo v roke Koordinacijskemu odboru. Slednji se je zato spremenil v kraj soočanja političnih subjektov, ki so bili pobudniki Zveze.

Te meje lahko premostimo, če vrnemo osrednjo vlogo politični vlogi, ki so nam jo zaupali volilci: v središču dela Zveze morajo biti izvoljeni, ki opravljajo svoj mandat na osnovi programov, s katerimi so se predstavili.

Skupščina potrjuje povezanost z izvoljenimi in poziva vse člane, a tudi širše, vse občane, da pomagajo njihovim prizadevanjem z delom v skupinah, ki naj poglobijo politična in upravna vprašanja in naj sprožijo mobilizacijo v podporo njihovim pobudam. Demokratično zvezo pa ne bo mogel zastopati nihče, razen izvoljenih in garantov.

Demokratična zveza se ne more "razpustiti", ker ima odprt dolg z volilci. Obenem pa ne moremo zanikati, da je izid aprilskih volitev razširil na vsedržavno raven politično razpravo o vprašanjih, ki so bila osnova za njen nastanek.

Parlamentarna razprava o volilnih in institucionalnih reformah je vse živahnejša spričo bližajočega se datuma referendumov. V tem času so v državi nastala nova gibanja, nove izkušnje, ki zasledujejo prenovu politike in združevanje naprednih sil. Kdor je dal pobudo ali je pristopil k Demokratični zvezi, se bo moral odločiti na osnovi lastnih prepričanj in osebne pripravljenosti za aktivno sodelovanje v novih okvirih, ki odsevaajo na širši ravni našo tržaško izkušnjo.

Pogled na športno prizorišče v letu 1992

Foto Križmančič

Tudi leto 1992 je za nami; bilo je burno leto, leto velikih sprememb pri nas in po svetu, žal tudi tragičnih in zaskrbljujočih dogajanj. Če se ozremo na naše ožje okolje, da naredimo nek prerez skozi teh dvanajst mesecev, ne moremo mimo športnega udejstvovanja, ki je v sklopu slovenske narodnostne skupnosti v Italiji dosegel tudi v pretekli sezoni nekatere nenadejane uspehe in ki ostaja najbolj množična dejavnost mladih.

V tem pregledu bi se ne omejila na prikaz rezultatov posameznih društev in športnikov, saj nas o teh vse skozi obvešča tisk; raje se bom zauzstavila pri splošnejših ugotovitvah in ocenah, ki pa ne bodo poglobljene, saj se v tem kratkem zapisu tega ne da opraviti.

Če gledamo z vidika tekmovalnih uspehov moramo poudariti, da dosegamo Slovenci v Italiji zelo dobre rezultate predvsem v individualnih

športih. Jadranje, kotalkanje, namizni tenis, ski rolanje, lokostrelstvo, verjetno smo v teh panogah prišli do najvišjih možnih lovrik. Dovolj je, da pomislimo na Ariano Bogatec, ki je letos nastopila na Olimpijskih igrah, na Sama Kokoravca, ki je že osvojil nekaj naslovov na svetovnih in evropskih prvenstvih ter na še vse ostale posameznike, ki osvajajo prestižne rezultate v državnem merilu. Seveda so ti rezultati sad dobre volje in trdega dela vsakega posameznika; je pa tudi res, da so pogoji za individualni šport mnogo bolj ugodni. Glede na to, da se tudi v sklopu manjšine pozna demografski padec, si je težko predstavljati, da bomo v ekipnih športih tudi v bodoče dosegali visoke uvrstitve in nastopanje v najvišjih italijanskih ligah. Kljub vsemu, pa smo v minuli sezoni zabeležili nekaj pomembnih uvrstitev in napredovanj, vendar postaja konkurenca tako ostra, da jim je posamezno naše društvo težko kos in je treba zato iskati pot sodelovanja med društvi in zakaj ne, tudi združevanja. V tem letu smo se veselili napredovanja nogometašev Primorja, odbojkarjev ekipe Val Prapor, košarkarjev Jadrana, napredovanje v najvišjo ligo Krasovih namiznoteniških igralcev. Ta so seveda najbolj vidna; dodati je treba še izvrstne rezultate na mladinskih področjih ter prisotnost naših tekmovalcev v deželnih državnih ra-

prezentancah - od Jana Budina do Ariane Bogatec, od Katje Milič do Aleksandre Ažman. Ob vsem tem pa je nujno zabeležiti tudi nekaj bridkih nazadovanj, kot npr. odbojarske ekipe Bora. V športu je pač tako: zmagam sledijo porazi, napredovanjem sledijo nazadovanja...

Rezultat sam na sebi pa seveda ni edini cilj našega množičnega športnega gibanja, ostaja pa le tisti, ki je navzven najbolj viden. Rezultat predstavlja po eni strani motivacijo za ostale športnike, po drugi strani pa predstavlja vsak športni dosežek tudi dosežek za celotno skupnost, ki jo s tem tudi uveljavlja v širšem okolju. Največkrat so ravno naši športniki tisti, ki jih pozna širša italijanska javnost, največ se o nas govori na športnih straneh italijanskih časopisov.

Nasploh mislim, da predstavlja športni ambient neko zdravo in enotno jedro naše skupnosti, kjer se ne ločujemo po ideoloških prepričanjih, kjer ni socialnih razlik, kjer se vsi skupaj navdušujemo za zadetek v vrata na nogometnem igrišču, za trojko na košarkarski tekmi, za učinkovit blok pri odbojki. Tudi to mora biti naš šport: če bomo sposobni gojiti vse njegove pozitivne elemente in strokovno graditi njegovo razvojno pot, bo prav gotovo ostal najbolj množična dejavnost naše skupnosti.

TB

Foto Ferrari

Intervju objavljen v sobotni prilogi ljubljanskega Dela, dne 19. decembra 1992

Zmeraj nekako iz krize

Senator Bratina, je Italija kot unitarna država pri koncu?

Nedvomno so dogodki leta 1989 zaje-
li tudi Italijo, kakor so bivšo Jugo-
slavijo. Med obema je kljub različnim
zgodbam, nekaj stičnih točk. Jugo-
slavija je bila v vzhodnem prostoru
država z največ "zahodnimi" elementi
in Italija je imela v zahodnem največ
prvin "realsocializma". Obe sta delo-
vali kot svojevrstna člena v blokovski
politiki in sta se, ko so bloki razpadli,
znašli v vakuumu. Tako kot se je v
Jugoslaviji vse začelo z izbruhom
ekonomske krize in mednarodnega
dolga, se je v Italiji potreba po insti-
tucionalnih reformah pojavila, ko je
javni dolg dosegel izjemen, težko
nadzorljiv obseg. V obeh primerih se
je skozi dogajanje vlekle vodilna nit
vprašanja identitete; v Jugoslaviji je
šlo za pripadnostne občutke nacional-
nega pomena, v Italiji gre za regional-
ne in deloma jezikovno-kulturne. To
bi bila lahko tudi ena od razlag veli-
kih uspehov, ki jih je v zadnjem času
doživela Severna liga, ki nastopa v
Italiji s podobnimi argumenti, ki jih je
navajala Slovenija, zlasti z vpraša-
njem razporejanja sredstev med se-
verom in jugom.

**Kriza je v italijanskem primeru po-
stala manifestna, ko se je začela raz-
krivati mreža sistemske korupcije.**

Moralno vprašanje se je zaostri-
lo z ekonomsko krizo. Zanimivo pa je, da
je imel ta sistem dolgo časa polno so-
glasje in s tem, da je bil vgrajen v tki-
vo odnosov med strankami, lokalnimi
in državnimi oblastmi, je vplival tudi
na usmeritev glede razvojnih gospo-
darskih odločitev. Sistem, v katerem
je bilo ob velikih projektih treba vra-
čunati "odstotke" strankam, ki so s
tem dobro živele, in kupovale volilni
konsenz, je omogočil na drugi strani
tudi, da se je gospodarstvo obračalo.

**Torej določenih infrastrukturnih na-
ložb ne bi bilo, če ne bi bilo tega vza-
jemnega interesa med politiko in go-
spodarstvom?**

Prav gotovo. Dodati je treba, da so bi-
le določene prednostne razvojne od-
ločitve - recimo izbor cest pred želez-
nicami - zanesljivo od vsega začetka
v vlogi izbira ciljev industrijskega raz-
voja. Glavna italijanska industrija je
avtomobilska in to je vplivalo na in-
frastrukturo. Če zastavimo vprašanje
brez moraliziranja, se morda zdi čud-
no, da krizo doživlja Italija, ne pa tudi
ZDA, kjer delujejo podobni elementi
in se ne ve, kje je konec politike in
začetek kriminala. Odgovor je morda v
tem, da izbire, ki jih je naredil ita-
lijanski politični svet, niso bile dovolj
učinkovite in take, ki so jih pričako-
vali poslovneži. Poleg tega so v Italiji
javna sredstva privatizirale stranke.

**Edini slovenski senator v italijanskem parlamentu o krizi italijanske
države in družbe, o razlikah med "postmoderno" Furlanijo-Julijsko
krajino in srednjeveškim Trstom, o odnosih med Italijo in Slovenijo.**

Najbrž bo v tem razlika z ZDA.

Da, toda v Italiji je treba upoštevati
še razkol v civilni družbi, ki traja že
dlje časa in smo zdaj v ključnem tren-
utku. V pogledu davčnih bremen
smo med najbolj obdavčenimi drža-
vami v Evropi, kljub temu pa učinkov-
ni videti. Na eni strani država na po-
sameznika pritiska z davčnim vija-
kom, na drugi pa se vidi kričeča raz-
košnost, aroganca različnih elit, še
posebno v krogu vladnih strank in to
vzbuja odpor. Klicev k morali je bilo
nekaj že pred leti - Berlinguer je bil
eden med njimi - toda tedaj se je zde-
lo, da ima družba neskončne razvoj-
ne možnosti in zadeva ni nikogar vz-
nemirjala. Zdaj je drugače, ko je vide-
ti, da perspektiv tiste vrste ni več.

**Italija je doživela vmes močno gospo-
darsko rast.**

Italija se je, kljub dvema notranjima
blokoma, ki sta ustrezala svetovni
blokovski razdelitvi, in "neizpolnjeni
demokraciji", ko leva opozicija ni
smela na oblast, notranje prenavlja-
la, zlasti na področjih obrtnišstva in
drobne industrije. Cela območja so
se samostojno razvila na podlagi iz-
najdljivosti, inovacij, marljivosti. Po-
leg tega se običajno podcenjuje dej-
stvo, da se je zelo dvignila raven izo-
braženosti. Reforma nižje srednje šole
je končala družbeno diskriminaci-
jo, ko je bilo za vstop v gimnazijo
treba narediti sprejemni izpit, in kdor
ga ni, je bil dokončno odrinjen na
stranski tir. To je bila kruta selekcija.
Ko se je podaljšalo obvezno šolanje,
je prišlo do razširjenja visokošolske
izobrazbe. To je vplivalo na vse dru-
go; tudi v gospodarstvu igra vprašanje
človeških virov pomembno vlogo.
Ljudje, ki imajo izvirno znanje, vidi-
jo več, drugače gledajo na trg, so iz-
najdljivejši, se lažje premikajo.

**Upam, da to drži tudi za nas, kajti
to bi utegnili biti ena od primerjal-
nih prednosti Slovenije, na katere
naslanja razvoj.**

To je za Slovenijo, ki vstopa v po-
stindustrijsko dobo, izjemno zanimi-
vo. Ljudje z visoko izobrazbo mno-
žijo antropolski potencial naroda in
s tako podlago lahko odlično uspe-
vajo tudi majhne države.

**Italija bo po tej preizkušnji zaneslji-
vo drugačna. Kakšna?**

Ne velja samo zanjo. Leto 1989 je za-
ključilo cikel v razvoju držav, ki je
trajal dvesto let. Vse strankarske ob-
like so se rodile s francosko revoluci-
jo. Lenin je dodal temu svoje in po-
zneje na tem področju ni bilo dosti
izumov. S francosko revolucijo se ob-
likuje nacionalna država, ki je institu-
cionalna zgradba, ki vzame za podla-
go etnijo, jo "nacionalizira", da po-
stane narod in ta se poistoveti z mo-
nolitno in centralistično državo. Vse,
kar je drugačno, mora izpasti, nihče
ne postavlja vprašanja manjšin. Mo-
del se razširi po Evropi in se ujema z
industrijsko revolucijo. Nacionalna
država je odlična posoda za industrijski
razvoj, ker poenoti trg, omogoči

enojezikovno opismenjevanje, spre-
meni državljan v poenoteno pripad-
nike enega sistema. To nosi v sebi ne-
varnost nacionalizma - to se je kma-
lu pokazalo v prvi svetovni vojni. Se-
veda pride znotraj nacionalnih držav
do dialektike različnih razredov in da
bi premagali nacionalizme, se rodi
ideja o drugačni državi, ki naj bi
ključni pomen nacionalnega premo-
stila, še vedno pa ostala posoda za raz-
voj. Industrijska ideologija je navzoča
tudi pri nastanku take, "partijske"
države, ki za bazo ne jemlje etnij, am-
pak razred, na katerem zgradi partijo.
Partija, ki se poistoveti z državo, je
nato le drugačna oblika istega bistva:
deluje kot posoda za industrijski raz-
voj. Leto 1989 je končalo industrijsko
ero kakor je francoska revolucija
končala dolgotrajno agrarno; partijska
država se zruši prva, toda tudi nacio-
nalna je močno načeta.

**Spremembe so velike, vendar jih ni
pričakovati čez noč. V vmesnem času
pa je treba živeti in če Italijo gleda-
mo iz Slovenije, je videti kar nekaj
nasprotujočih si prvin. Je to, kar se
dogaja v Trstu, plavanje proti toku?**

Na Tržaškem se ne zavedajo, da je
srednji vek končan, mislim v prispodobi.
Čudno je, da velik del mesta
vztraja pri politiki, ki je v nasprotju s
tem, kar se dogaja v Italiji. In to je
nevarno za vso državo, ker povečuje
tveganje, da bo zaradi odsotnosti ita-
lijanskega vpliva Slovenija v celoti
v avstrijskem in nemškem prostoru.
Hkrati izvažajo napačni imidž Italiji.
Je pa res, da je Trst v čudnem po-
ložaju; kot da bi mesto izbralo neke
vrste samomor, ker ne odklanja sa-
mo tesnejših odnosov s Slovenijo,
ampak tudi druge sodobne stvari. Na
Tržaškem je nekaj pomembnih znan-
stvenih ustanov in sorazmerno ve-

Na manifestaciji, ki je bila v soboto, 12. t.m., so srednješolci, študenti, napredne politične stranke, bivši borci in sindikalisti množično in odločno zahtevali zatrtje sleherne oblike razizma in novega fašizma. (Foto Ferrari)

**Slovenija je v takem okviru torej de-
lovala v skladu z zahtevami časa?**

Primer Slovenije kaže, da v njej ni
šlo za nadomestitev zamujenega iz
19. stoletja, kar so mnogi mislili, am-
pak bi lahko postala celo avantgar-
den model za nove oblike - z manjši-
mi ozemlji - "posod" za postindustrijski
razvoj, ko bi se klasična nacionalna
država povezala z drugimi regijami
v okviru, ki zajema več geografskih
enot kot v našem primeru nastaja-
joča nova Evropa. Jasno je, da je
treba zagotoviti, da bi etnično imelo
svoj pomen, da bi imela suverenost
smisel in bi se ohranila jezik in kul-
tura, le da bi bile v življenje tvorno
vključene tudi manjšine. Od Slove-
nije bo odvisno, kako se bo razvijala
in morda postala zgled za druge v tem
pogledu. Ključno je vprašanje iden-
titet; nacionalna država jo je vsilje-
vala vsem, partijska jo je hotela iztr-
gati, problem je zdaj prišel na dan z
vso močjo, najbolj seveda na najbolj
občutljivem delu jezikovno-etnične
pripadnosti.

liko razumnosti, toda to živi zase,
kot v nekem znanstvenem getu, ne
vpliva na mesto. Mesto se tako iz-
raža preko strank in se vrti v začara-
nem krogu. Tako Trst ni le mesto, ki
demografsko umira, ampak je
doživelo tudi pravi beg možganov,
najbolj imenitnih plasti, neke vrste
negativno selekcijo.

**Dežela Furlanija-Juljska krajina pa
zastopa drugačna stališča.**

Dežela je povsem druga zgodba. Ta
se je gospodarsko prerodila v šestde-
setih letih, se industrijalizirala in po-
stala prava regionalna enota. Ni na-
ključje, da je danes konflikt med fur-
lanskim in tržaškim območjem.

In Goriška?

Goriška je več kot obmejno območje.
Tam gre meja med Furlanijo in Julij-
sko krajino, ima drugačen stik s Slo-
venijo, ker sta dve Gorici kot samski
dvojčici. Čeprav je pokrajina v ita-
lijanskem merilu majhna, so v njej to-
rej tri zelo različne situacije.

**Katere težnje bodo močnejše, ko gre
za povezovanje s Slovenijo?**

Na zadnjem srečanju srednjeevropske
pobude v Gradcu sem ugotovil zani-
mive novosti. Če upoštevamo, da se
bosta razšli Češka in Slovaška, je bi-
lo tam dvanajst novih držav. Nova
dvanajsterica torej, med katero je Ita-
lija edina iz zahodne dvanajsterice.
Italija ima na tem območju veliko in-
teresov, prav take kot Slovenija.
Upam si trditi, da so velike možno-
sti sodelovanja med Italijo in Slove-
nijo prav v razmerju do Srednje Evro-
pe. V tem smislu lahko tudi manjšine
odigrajo odlično vlogo. Na italijansko
manjšino je iz Italije prvič mogoče
gledati kot na skupino ljudi, ki je
dvojezična in zato sposobna nepo-
srednega stika tako s Slovenijo, kot
prek nje, z Vzhodom. Čeprav gre za
pripadnike italijanskega naroda, to ne
spreminja dejstva, da Italija še niko-
li ni imela na voljo toliko ljudi, ki bi
bili v vseh pogledih sposobni komu-
niciranja s slovanskim svetom.

**Ali to velja tudi za trgovinske od-
nose?**

Da, in ta element so podcenjevali. V
senatni zunanje-politični komisiji, sem

(nadaljevanje na 4. strani)

DAROV IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v
sklad DELA prispevali tovariši:
Palmino GABROVEC, Praprotni -
8.000 lir.
Nino KOŠUTA, Križ - 8.000 lir
V spomin na bratrance Rudija
GRGIČA daruje Albin ŠKERK
100.000 lir za sklad DELA.
Franc STOPAR daruje
100.000 lir za sklad DELA in
100.000 za Sekcijo DSL Opčine-
Bani.

Zmeraj nekako iz krize

(nadaljevanje s 3. strni)

V bližnji prihodnosti bodo aktualna tudi vprašanja bolj oprejemljivih povezav, vzemimo cestnih, železniških. Ali so v Italiji ta vprašanja že razčiščena?

Mislim, da je kar precej odvisno od tega, kako se bodo lotili postopka revizij meddržavnih pogodb, med katerimi je osimska samo en del, s ciljem, da bi se meja tako prepletla z interesi na obeh straneh, da bi postala prozorna. Videti je različne interese, ko gre za izbiro smeri. Trst vleče svojo zgodovinsko rento, ko gre za načrtovanje cestne povezave, čeprav vidim vrsto funkcionalnih prvin, ki bi naredile vhod na Goriškem primernejši. Goriška vrata, ki so bila v zgodovini glavni vhod v smeri zahod-vzhod, povezuje po naravni poti Padsko nižino s Panonskim območjem. Nočem zbuhati polemik, toda še naprej menim, da je bila prvotna različica cestne povezave med Goriškim in Ljubljano po stari rimski cesti primernejša; med drugim to na tej razdalji pomeni prihranek od 18 do 21 kilometrov avtoceste.

Je s slovenske strani čutiti dovolj pobud?

Odvisno bo od nove vlade in novega ministra. Bil je občutek, da se nekaj spreminja, zdi pa se, da so prevladali stari vzorci. Kakorkoli že, zavedati se moramo, da je izbira smeri cestne povezave izbor določene politike. Na drugi strani je tudi Italija zaposlena s svojimi notranjimi zadevami in še ni čisto jasno, kaj namerava. Ta svet je bil italijanski zunanji politiki vedno nekoliko tuj.

In kakšno je ozračje v zunanjepolitični komisiji senata?

Zanimiva je, ker jo sestavljajo klasiki italijanske zunanje politike. Moram reči, da imam z njimi dobre odnose, s Piccolijem, s predsednikom komisije Fanfanijem.

Torej je mogoče veliko narediti?

Komisija si je zastavila določena vprašanja in si prizadeva za to, da bi prišla do razumnih odgovorov.

So osebni stiki med institucijami iz obeh držav koristni?

Čimveč naj bi jih bilo. Tudi zato, ker so se modeli porušili in so ustanove

počasne, bi bilo pametno pohiteti s stiki med ljudmi, ki imajo ideje. Na tej podlagi nastane zaupanje in tako gredo stvari naprej.

Načelno zanimanje za Slovenijo v Italiji je, kako to, da je zadeve tako težko praktično obdelati? Kako to, da je poslovni svet tako zadržan?

Deloma zato, ker ni jasen politični okvir italijanske zunanje politike in ker se ne ve, kako se bodo stvari oblikovale v Sloveniji. Zdaj čakajo, da bodo videli, kakšna bo vlada, kakšna koalicija, pravzaprav ne, kdo jo bo sestavljal, temveč ali bo sposobna zagotoviti stabilnost in dati jamstva. Ko se zagotovi stabilnost, vsaj za določen čas, se zasidrajo navade, ki se ohranijo tudi v primeru, da se medtem politično kaj spremeni. Italija je za to dober primer. Je v krizi, vendar ima ustanove, ki normalno delujejo.

Torej se tudi Slovenija nima česa bati, ko se povezuje z Italijo v spremnjanju?

Kljub krizi je Italija svojevrstna dežela, ki se vedno nekako izmaže iz zadreg. To ni prva povojna kriza, imela je že več kritičnih trenutkov. Ob koncu šestdesetih let nihče ne bi dal počenega groša zanjo. Toda vedno je našla ventile - eden od njih je bila obsežna siva ekonomija. V Italiji skratka obstaja fleksibilna stabilnost in gospodarsko obnašanje je predvidljivo.

Navsezadnje tudi iz političnega laboratorija lahko pridejo samo boljše rešitve od zdajšnjih.

Smo v preizkusni fazi preureditve in ne bi škodilo, če bi se obmejna območja pojavila s kakršnimi pilotskimi načrti, ko se bodo začela pogajanja. Prepričan sem, da bo Slovenija hitreje v Evropi, kot si zamišljamo, in to bo močno spremenilo njen položaj, v vmesnem času pa je treba izkoristiti vse možnosti, da se odnosi trdneje zasidrajo, institucionalizirajo.

Konkretno?

Industrijsko cono na Krasu, ki jo je Trst dokončno zavrgel, bi bilo mogoče prenesti na Goriško. Pripravljeno je na obeh straneh. Tam je tudi stara prosta cona, ki je prinesla določene olajšave. Ozračje med Slovenci in Italijani na Goriškem je tudi dru-

gačno; ni naključje, da se je prav v Gorici rodila fakulteta za mednarodne odnose in diplomacijo. Splet ugodnih razmer, ki se nagiba k temu, da bi poskusili s kakšnim novim projektom. In če povežemo Goriško novogoriško območje, Soško in Vipavsko dolino, nastane ozemlje s tristotisoč ljudmi, kar je četrtnina Furlanije-Juljske krajine. Ko poslovni človek razmišlja v tem naveznem okviru - jaz to imenujem referenčni teritorij - ima pred seboj kar zanimiv prostor. Seveda to zahteva premostitev določenih predsodkov, opremljenje tega ozemlja s potrebnimi ustanovami in strukturami, zahteva dejavnost ljudi samih.

Bi taka pobuda imela podporo v Rimu?

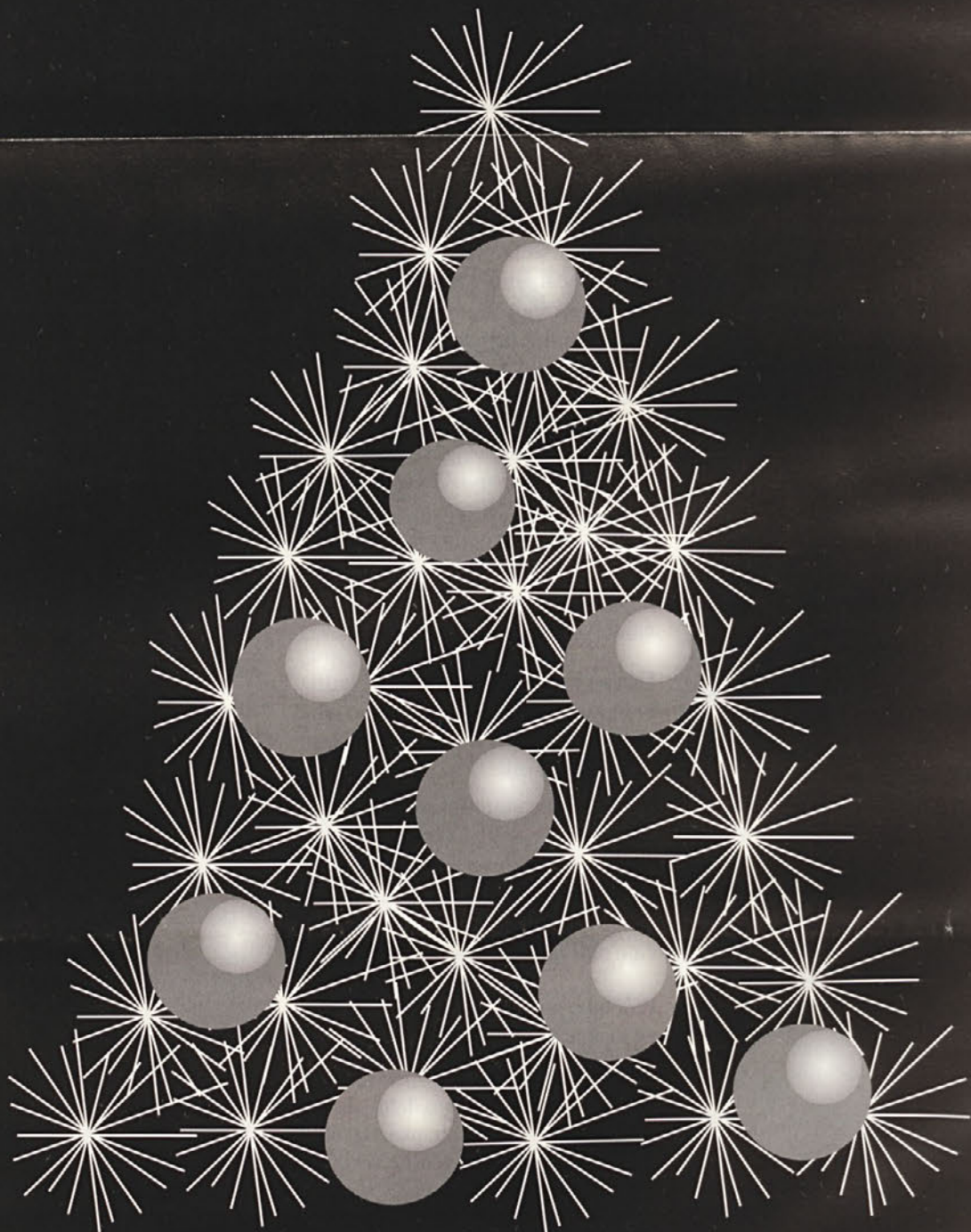
Mislim, da.

MOJCA DRČAR-MURKO

Amaterski oder JAKA ŠTOKA Prosek-Kontovel je v nedeljo, 20. t.m., uprizoril premiero humoreske "Naši graju na radio", ki jo je napisal kontovelski avtor Alojz Cjak že leta 1948. Režiral jo je Drago Gorup. Ponovitev humoreske bo v soboto, 9. januarja 1993 ob 20. uri v dvorani Kulturnega doma na Proseku. (Foto Ferrari)

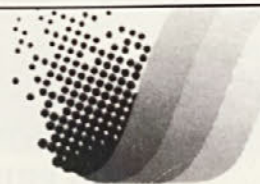
Srečno Novo leto

16. decembra je slavil 90 rojstni dan tovariš

FRANC STOPAR

Iskrene čestitke naj prejme
od Sekcije DSL Opčine-Bani

tiskarna

tipo-lito **graphart**

Viale D'Annunzio 27/E - Tel. 040/772151

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA • KMEČKO -
DELAJSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
V SOVODNJAH • HRANILNICA IN POSO-
JILNICA OPČINE • KMEČKA IN OBRтна
HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABRE-
ŽINI • KMEČKO OBRтна HRANILNICA
DOBERDOB • KMEČKA BANKA GORICA